

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
Wstęp do wstępu	17
Wprowadzenie	21
Rozdział 1	
Przepisy prawa	25
1. Rozumienie przepisu prawa	25
2. Sposoby formułowania przepisów prawa	28
2.1. Uwagi o strukturze przepisów prawa	28
2.2. Wartość logiczna przepisów prawa	30
3. Adresaci przepisów prawa	31
4. Rodzaje przepisów prawa	33
4.1. <i>Ius cogens</i> – <i>ius dispositivum</i>	33
4.2. Przepisy nakazujące, zakazujące i uprawniające	35
4.3. Przepisy odsyłające i blankietowe	36
4.4. <i>Lex generalis</i> – <i>lex specialis</i>	39
4.5. Przepisy proste i złożone	40
4.6. Przepisy ogólne i jednostkowe	41
4.7. Przepisy generalne i indywidualne	41
4.8. Przepisy abstrakcyjne i konkretne	41
4.9. Przepisy pierwszego i drugiego stopnia	42
Rozdział 2	
Fakty prawne, skutki prawne	45
1. Fakty prawne	45
1.1. Charakterystyka	45
1.2. Rodzaje faktów prawnych	46
1.3. Orzeczenie sądowe jako fakt prawny	48
2. Skutki prawne	49

3.5.2.3. Decyzje	177
3.5.2.4. Zalecenia i opinie	178
3.6. Konstytucja RP wobec prawa międzynarodowego i prawa UE	178
3.7. Orzeczenie do samodzielnej analizy w sprawie Doliny Rospudy, C-193/07 R	180
4. Prawo zwyczajowe	181
5. Prawo precedensowe	183
6. Umowa	185
7. Religia	186

Rozdział 7

Dostęp do informacji prawnej	191
1. Wstęp	191
2. Publiczne bazy aktów prawnych	195
2.1. Dzienniki urzędowe	195
2.2. ISAP – Internetowy System Aktów Prawnych	196
2.3. Baza aktów UE (EUR-Lex)	198
3. Bazy orzeczeń	200
3.1. Baza orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego	201
3.2. Baza orzeczeń Sądu Najwyższego	202
3.3. Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych	204
3.4. Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych	205
3.5. Archiwum interpretacji podatkowych	207
3.6. Baza orzecznictwa sądów europejskich INFOCURIA	208
4. Biuletyn Informacji Publicznej	210
5. Bazy materiałów legislacyjnych	212
5.1. Strona Sejmu	213
5.1.1. „Druki sejmowe”	214
5.1.2. „Proces legislacyjny”	214
5.1.3. Zakładka „Posiedzenia Sejmu”	215
5.1.4. Zakładka „Telewizja sejmowa”	215
5.1.5. Zakładka „Archiwum”	216
6. Baza Rządowy Proces Legislacyjny	216
7. BIP na wybranym przykładzie	218
8. Bazy literatury prawniczej	219
8.1. Polska Bibliografia Prawnicza 1965–2015	219
8.2. Westlaw i HeinOnline	219
9. Komercyjne bazy informacji prawnej	220

Rozdział 8

Obowiązywanie prawa	224
1. Pojęcie obowiązywania	224
2. Kontrowersje związane z obowiązywaniem norm prawa stanowionego	229

3. Zakresy obowiązywania	230
3.1. Terytorialny zakres obowiązywania	230
3.2. Personalny zakres obowiązywania	232
3.3. Temporalny zakres obowiązywania	234
3.3.1. Nabycie mocy obowiązującej	234
3.3.2. Utrata mocy obowiązującej	240

Rozdział 9

Stosowanie prawa, decyzje w procesie stosowania prawa	245
1. Co w istocie oznacza termin „stosowanie prawa”?	245
1.1. Rozumienie „stosowania prawa”	245
1.2. Modele stosowania prawa	246
1.3. Typy stosowania prawa	248
1.4. Ideologie stosowania prawa	249
2. Jaki charakter mają czynności przeprowadzane w procesie stosowania prawa?	252
2.1. Decyzje w procesie stosowania prawa	252
2.2. Przykład z orzecznictwa do samodzielnej analizy (rola ocen w toku kwalifikacji stanu faktycznego)	256
2.3. Luzy decyzyjne w procesie stosowania prawa	257

Rozdział 10

Argumentacja w procesie stosowania prawa	264
1. Jakie znaczenie w procesie stosowania prawa ma argumentacja prawnicza	264
1.1. Kompetencja argumentacyjna prawnika	264
2. Narzędzia argumentacyjne	265
2.1. Reguły inferencyjne (reguły wnioskowań prawniczych)	266
2.1.1. „Zupełność” prawa i problem „luk w prawie”	267
2.1.2. <i>Argumentum a simili</i> – <i>Argumentum a contrario</i>	268
2.1.3. Relacja <i>argumentum a simili</i> (wnioskowanie <i>per analogiam</i>) – <i>argumentum a contrario</i>	272
2.1.4. Wskazówki dotyczące wyboru argumentacji w przypadkach nieunormowanych	274
2.1.5. <i>Argumentum a fortiori</i>	275
2.1.6. Wnioskowanie „z celu na środki” (dyrektywy instrumentalnego nakazu i zakazu)	276
2.2. Toposy prawnicze (topiki prawnicze)	279
2.3. Reguły kolizyjne	281
2.3.1. Reguła hierarchiczności (<i>lex superior derogat legi inferiori</i>)	282
2.3.2. Reguły rozstrzygające kolizje przepisów zajmujących to samo miejsce w hierarchii	283

2.3.2.1. Reguła szczególności (<i>lex specialis derogat legi generali</i>)	283
2.3.2.2. Reguła chronologiczności (<i>lex posterior derogat legi priori</i>)	284
2.3.3. Kolejność wyboru reguł kolizyjnych	284
3. Przedstawione orzeczenia raz jeszcze (kompetencja argumentacyjna prawnika)	289

Rozdział 11

Wykładnia prawa	293
1. Orzeczenie	293
2. Różne rozumienia pojęcia „interpretacja”	295
3. Tradycyjne ujęcie wykładni	296
3.1. Wykładnia językowa	296
3.2. Wykładnia systemowa	301
3.3. Wykładnia celowościowa	302
4. Krytyka ujęcia tradycyjnego	303
5. Sytuacje interpretacyjne	305
5.1. Wieloznaczność	305
5.2. Nieostrość	306
5.3. Znaczenie literalne czy jakieś inne?	307
6. Sposoby ustalania intencji	308
7. Rodzaje wykładni	309
7.1. Wykładnia językowa i pozajęzykowa	309
7.2. Wykładnia rozszerzająca i zwężająca	310
7.3. Moc wiążąca wykładni	310
8. Orzeczenie raz jeszcze	312

Rozdział 12

Sposoby posługiwania się terminem „prawo”. Prawo a wartości	314
1. Prawo pozytywne	315
2. Prawo przedmiotowe – prawo podmiotowe	317
2.1. Prawo przedmiotowe	317
2.2. Prawo podmiotowe	317
2.2.1. Prawo podmiotowe a uprawnienie	317
2.2.2. Teorie praw podmiotowych	319
2.3. Stosunek prawa podmiotowego do prawa przedmiotowego	321
2.3.1. Koncepcje pierwotności praw podmiotowych	321
2.3.2. Koncepcje pierwotności prawa przedmiotowego	322
2.3.3. Teorie negujące istnienie praw podmiotowych	322
3. Prawo a wartości	324
3.1. Czy pomiędzy prawem a wartościami istnieją powiązania?	324
3.2. Wartości wyrażone przez prawo (wybrane przykłady)	326

3.2.1. Godność	326
3.2.2. Dobro	327
3.2.3. Sprawiedliwość	329
3.2.4. Pewność prawa	332
3.2.5. Wartości państwa prawnego	333
3.2.6. Prawda	338
4. Konflikty wartości – proporcjonalność	339

Rozdział 13

Socjologia prawa	344
1. Źródła, historia rozwoju socjologii prawa oraz przedmiot badań i definicja	345
2. Definicja socjologii prawa, przedmiot badań	346
3. Socjologiczne koncepcje prawa	348
3.1. Prawo jako fakt społeczny – prawo żywe (<i>living law</i>)	350
3.2. <i>Law in action</i> : norma prawa pozytywnego + instytucjonalny kontekst organizacyjny	353
3.2.1. Realizm prawniczy	354
3.2.2. Instytucjonalno-organizacyjny wymiar prawa	355
3.3. Prawo pozytywne + kultura prawna (postawy wyrażające wartości)	356
3.4. Prawo jako przeżycie psychologiczne (L. Petrażycki)	359
3.5. Prawo jako suma reguł prawa oficjalnego i nieoficjalnego (A. Podgórecki)	361
3.5.1. Prawo oficjalne i prawo nieoficjalne	361
3.5.2. Relacja prawa oficjalnego i nieoficjalnego	362
4. Podsumowanie	363

Rozdział 14

Etyka zawodowa	366
1. Etyka prawnicza	367
2. Problem odrębności etyki zawodowej	368
3. Problem formalizacji etyki zawodowej	372
4. Etyka zawodów prawniczych	374
4.1. Etyka adwokacka i etyka radców prawnych	374
4.2. Etyka notarialna	380
4.3. Etyka komornicza	382
4.4. Etyka prokuratorska	383
4.5. Etyka sędziowska	385
5. Etyka administracji publicznej	387

Dla zainteresowanych i nie tylko...

Pozycje polecane do samodzielnej lektury	391
---	-----